

ANVISNINGAR FÖR NARKOTIKATESTER I ARBETSLIVET: BESKRIVNING AV PROVTAGNINGEN SAMT ANVISNINGAR FÖR INSAMLING OCH SÄNDNING AV BLOD- OCH URINPROV

Enheten för rättskemi vid Institutet för hälsa och välfärd (THL) utför ackrediterade narkotika- och läkemedelsanalyser för arbetslivet samt alkoholbestämningar av blod- och urinprov i sitt laboratorium. I fråga om andra undersökningspaket än de som beskrivs i undersökningsremissen (www.thl.fi/paihdeaaritykset) ber vi er att kontakta enheten för rättskemi i förväg.

Undersökningsremissen skrivs ut i tre (3) exemplar, varav

- ett lämnas ifyllt hos företagshälsovården
- ett lämnas ifyllt hos provtagningslaboratoriet
- ett skickas ifyllt till testlaboratoriet

Beskrivning av provtagningen

- Personen som testas visar provtagaren sin undersökningsremiss.
- Provtagaren kontrollerar personens identitet.
- Endast behöriga personer ska ha tillträde till provtagningslokalerna när proverna samlas in och förvaras.
- Provet tas av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som fått introduktion i uppgiften.
- Provtagaren kompletterar blanketten för undersökningsremissen och ber personen som testas att underteckna den punkt på remissblanketten där den som testas ger sitt samtycke och bekräftar att hen har gett provet, kontrollerat att provet fördelats/tagits i två rör och att rören förseglats samt att blanketterna och rören stämmer överens.

Du kan fråga efter provtagningsutrustning och -förpackningar vid enheten för rättskemi.

PROVTAGNINGSANVISNING

URINPROV

Provtagningsförpackningen för urinprov innehåller till exempel:

- provkärl med termometer
- två provrör med sigill eller förseglingspåse
- förslutningsbar plastpåse
- absorptionsduk
- transportförpackning

Provtagaren ska minimera risken för att provet förfalskas med följande försiktighetsåtgärder:

- Provtagningstoaletten får inte ha tillgång till vatten eller tvål etc. Sköljvattnet ska vara färgat. Dörren får inte låsas.
- Personen som testas ska lämna ytterkläder, väskor och andra föremål utanför provtagningstoaletten. Dessutom ombeds personen att tömma sina fickor.
- Personen som testas tvättar händerna utan tvål eller dylikt under övervakning av provtagaren före urineringen och torkar händerna. Personen som testas väljer ett provtagningskärl.
- Provtagaren övervakar hela tiden personen som testas så att hen inte kan få tillgång till en vattenpunkt, en doserare för flytande tvål, rengöringsmedel eller andra material med vilka hen kan försöka förfalska provet.
- Provtagaren håller sig i närheten av provtagningstoaletten och är genast beredd att ta emot provet.
- Personen som testas lämnar urinprovet på toaletten eller på annat avskilt område så att individens integritetsskydd garanteras. Provtagaren stannar utanför toaletten tills provet har samlats in. Personen som testas spolar toaletten först efter att ha överlämnat provet till provtagaren.
- Provtagaren antecknar avvikande beteende på remissblanketten.

Provtagaren gör följande efter att ha tagit emot provet:

- Bedömer urinvolymen i provtagningskärlet och dess tillräcklighet. Det behövs minst 20 ml urin.
- Kontrollerar urintemperaturen. Temperaturmätningen får inte förorena provet. Tiden från urinering till temperaturmätning får inte överskrida 4 minuter och temperaturen ska vara 32–38 °C. På sidan av provtagningskärlet finns en remsa som mäter temperaturen. Remsans skala är 90–100 °F, som motsvarar temperaturen 32–38 °C när färgen på remsan ändras.
- Kontrollerar provets färg och utseende. Alla avvikande observationer antecknas på remissblanketten.
- Kontrollerar pH-värdet. Provets pH-värde mäts i provresterna i det ursprungliga kärlet först efter att provet har fördelats i ett A-rör och ett B-rör.

Ett nytt prov samlas in:

- Om temperaturen ligger utanför gränsvärdena (32–38 °C).
- Om pH-värdet är under 3 eller över 11.
- Om provvolymen inte är tillräckligt stor.
- Om man av någon annan anledning misstänker att provet är odugligt.

Om personen som testas inte kan åstadkomma ett urinprov:

- Personen ges ett glas vatten med cirka en halv timmes mellanrum (den totala mängden får inte överstiga 1 liter). Vattenmängden antecknas på remissen. Normalt kan urinprov lämnas efter 2–3 timmar.

Provets fördelning i rör och försegling:

- Provet fördelas/tas i två rör (A och B) som personen som testas själv har valt.
- När provtagaren håller provet från provtagningskärlet till rören ombeds personen som testas att kontrollera överföringen av provet och förseglingen av rören.
- Syftet med förseglingen är att garantera provets integritet under transporten.
- Rör A och B samt remissblanketten skickas till laboratoriet. Ett rör (A) används till testet och det andra röret (B) förvaras förseglat i händelse av att personen som testas bestrider ett positivt resultat.

Identifikationskoder:

- Både provrören och alla sidor på remissblanketterna ska märkas med entydiga identifikationskoder (med identifikationsetiketter och personuppgifter).
- Provrör A och B samt remissblanketterna märks med identifikationskoder. Blanketterna och rören kan endast kopplas till personen som testas med hjälp av identifikationskoderna.
- Det är viktigt att identifikationskoden garanterar spårbarhet till rätt person och att personens uppgifter inte kan förfalskas. Personen som testas kontrollerar när etiketterna klistras på och bekräftar att koderna på blanketterna och rören är identiska.

Provets integritet:

- Provtagningskärlet och rören ska hela tiden vara synliga både för personen som testas och provtagaren tills urinproverna är förseglade och märkta.
- Personen som testas bekräftar med sin underskrift att förfarandet är ändamålsenligt.

BLODPROV

- För tagning av blodprov används vakuumsrör som innehåller koagulationshämmare (till exempel kalimoxalat) och konserveringsmedel (till exempel natriumfluorid).
- Provet tas med injektionsnål och fylls i 2 x 10 ml provrör. Provet ska uppgå till minst 4 ml. Det är viktigt att de fyllda rören försiktigt vänds upp och ner tillräckligt många gånger (7–8) så att koagulationshämmaren löses upp.

SÄNDNING AV PROVER

Proverna skickas till enheten för rättskemi: Institutet för hälsa och välfärd, enheten för rättskemi, PB 30, 00271 Helsingfors.

TILLÄMPADE METODER

Vid TP-undersökningspaketen i urin, manipulationstester, samt omfattande screeninganalyser av narkotika och läkemedelssubstanser (som inkluderar verifieringsanalyser och haltbestämningar) tillämpas kromatografisk-masspektrometriska metoder (UHPLC-MS/MS, UHPLC-QTOF/MS, GC-MS). Bestämningen av etanol i helblod görs med en gaskromatografisk metod (HS-GC/FID).

FÖRFRÅGNINGAR

Rättskemist Sirpa Mykkänen, tfn 029 524 8343

Servicetelefon, tfn 029 524 8700.

E-post: fornamn.efternamn@thl.fi

Referenser:

- "Narkotikatestning i arbetslivet" Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2006, Social- och hälsovårdsministeriet, Helsingfors, 2006
- "European Laboratory Guidelines for Legally Defensible Workplace Drug Testing: Urine Testing" (European Workplace Drug Testing Society, EWDTs, 2003)